

Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi

Editörler: Ahmet ŞAHİN · Ramazan GÖK

Editörler: Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN - Doç. Dr. Ramazan GÖK

**Örnek Olaylarla
DAVRANIŞ YÖNETİMİ**

ISBN 978-625-8516-65-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2025, Ankara
(Özgün Bilimsel Kitap)

Yayın-Proje: İlayda Arslan
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Elinizdeki bu kitap daha önce yayınlanmış “Eğitim Kurumlarında Davranış Yönetimi” isimli kitabımızın ikinci serisi niteliğinde bir kitaptır. Bu serinin ilk kitabında okullarda davranış yönetiminin önemini vurgulayarak eğitimcilere, yöneticilere ve ailelere hem davranış yönetimine dair temel bir anlayış kazandırmayı hem de sorun davranışları önleme ve düzeltme noktasında katkı sağlamayı amaçlamıştık. İlk kitabımızda davranış yönetiminin teorik temelleri, pratik stratejiler ve güncel yaklaşımlar detaylı bir şekilde incelenmişti. Ayrıca, farklı yaş grupları ve özel eğitim ihtiyaçları olan öğrenciler için özelleştirilmiş davranış yönetimi yaklaşımları da sunulmuştu. Dolayısıyla ilk kitabımız davranış yönetiminin daha çok teorik temellerine odaklanmış ve eğitimcilerin teorik temelli bilgi sahibi olmalarını amaçlamıştı. Bu kitabımızda ise eğitimcileri davranış yönetimi konusunda beceri odaklı geliştirmeyi hedefliyoruz. Becerinin bilgi temelli yetkinlikle daha değerli ve etkili olacağına inanıyoruz. Dolayısıyla kitabımızda teorik bilgileri beceriye dönüştürebilecek stratejiler sunmayı amaçlıyoruz. Kitabımız davranış yönetimiyle ilgili temel ilke, yaklaşım ve modellerden yola çıkarak farklı gelişim düzeylerindeki bireyler için istenmeyen davranış yönetimini örnek olaylarla (Örnek olayda adı geçen tüm olay, kişi ve kuruluşlar hayalidir; gerçek kişi ve olaylarla ilişkisi yoktur.) etkileşimli şekilde öğretmeye çalışmaktadır.

Aslında, bu kitapta ideal öğrenme ortamının sağlanmasına odaklanıyoruz. Elbette her okulda sınıf içerisinde veya sınıf dışarısında sorumsuz şekilde davranan ve çoğu zaman sorunlar ortaya çıkaran öğrenciler bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu öğrencilerin sorumlu davranmalarına nasıl yardımcı olacağı konusunda bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekir. Sahip olmaları gereken temel bilgi ve beceriler ise öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin yanı sıra davranış yönetimi ilke, yaklaşım ve stratejileri ile alakalıdır. Bu kapsamda öğretmenlerin temel davranış yönetimi ilke ve yaklaşımlarını anlaması ve kullanma becerisini geliştirmesi gerekir. İşte bu kitap öğretmenlere istendik bir öğrenme ortamı yaratma, öğrencilerde sorumlu davranış teşvik etme ve istenmeyen öğrenci davranışlarıyla da etkili şekilde mücadele etme becerisi geliştirmeye odaklanmaktadır.

Kitabımız on bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde davranış yönetiminde öğretmen stratejileri üzerinde duruyoruz. İkinci bölümde ise davranış yönetiminde etik konusunu ele alıyoruz. Üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerde ise okul öncesi çağ grubu için özelleştirilmiş davranış yönetimi yaklaşımları sunulmaktadır. Bu kapsamda öncelikle okul öncesi eğitimde gelişim odaklı davranış yönetimi, sonrasında erken çocukluk döneminde akran zorbalığı ve okul öncesi eğitimde örnek olaylarla davranış yönetimi stratejileri üzerinde duruyoruz. Bütüncül yaklaşımla, devam eden bölümlerin her birinde sırasıyla ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeylerinde örnek olaylarla davranış yönetimi stratejilerini inceleme konusu yapıyoruz. Onuncu bölümde ise kaynaştırma öğrencileri için örnek olaylarla davranış yönetimini sunuyoruz.

Son olarak, bu kitaba bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarını sunan her bir yazarımıza sonsuz teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı sunuyoruz. Ayrıca, bu kitabın yayınlanmasında emeği geçen PEGEM Akademi çalışanlarına teşekkürü bir borç biliyoruz.

Editörler

Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN

Doç. Dr. Ramazan GÖK

Antalya, 2025

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN - Doç. Dr. Ramazan GÖK

1. Bölüm: Davranış Yönetiminde Öğretmen Stratejileri

Sinem ARSLAN DÖNMEZ, Bağımsız Araştırmacı

ORCID No: 0000-0003-4816-420X

Ahmet ŞAHİN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1254-393X

2. Bölüm: Davranış Yönetiminde Etik

Tuncer FİDAN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9954-1004

Ahmet BOZAK, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5275-0514

3. Bölüm: Okul Öncesi Eğitimde Gelişim Odaklı Davranış Yönetimi

Ayşegül ÖĞÜTCEN, Bağımsız Araştırmacı

ORCID No: 0000-0003-4985-9070

Ceyhan ERSAN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7775-2292

4. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Akran Zorbalığı

Celil YILDIRIM, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0009-0000-6486-4287

Ceyhan ERSAN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7775-2292

5. Bölüm: Okul Öncesi Eğitimde Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi Stratejileri

Begümhan YÜKSEL, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0869-9157

Özgür OĞUR, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4852-612X

6. Bölüm: İlkokullarda Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi Stratejileri

Okay IŞLAK, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1792-0180

7. Bölüm: Ortaokullarda Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi Stratejileri

Ramazan GÖK, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5432-8971

Orhan GÖÇER, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-3020-7291

8. Bölüm: Liselerde Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi Stratejileri

Sinem ARSLAN DÖNMEZ, Bağımsız Araştırmacı

ORCID No: 0000-0003-4816-420X

9. Bölüm: Yükseköğretimde Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi Stratejileri

Serdar ÖZÇETİN, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0797-5268

10. Bölüm: Kaynaştırma Öğrencileri İçin Örnek Olaylarla Davranış Yönetimi

Adile Emel SARDOHAN YILDIRIM, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2393-299X

Muhammed Ali ÇANKAYA, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0009-0005-3755-3500

Sultan AKKAYA, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0007-7836-6001

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM

DAVRANIŞ YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN STRATEJİLERİ

Giriş.....	1
Davranış Yönetiminde Temel İlkeler	2
Öğretmenin Rolü.....	4
Davranışı Etkileyen Faktörler	6
Bireysel Faktörler.....	7
Çevresel Faktörler.....	7
Eğitsel Faktörler.....	8
Davranış Yönetimi Stratejileri.....	10
Proaktif Davranış Yönetimi Stratejileri (Önleyici Yaklaşımlar)	10
Reaktif Davranış Yönetimi Stratejileri (Müdahale Yaklaşımları).....	12
Davranış Analizi.....	13
Sorun Davranışın Belirlenmesi.....	15
Davranışın Öncülleri	15
Davranışın Nedeni	16
Sorun Davranış Türleri.....	17
Davranışın Sonucu	18
Müdahale Teknikleri	18
Yakınlık Kontrolü	18
Sözsüz İşaretler ve Hatırlatıcılar	18
Seçenek Sunma ve Yönlendirme.....	19
Olumlu ve Sorumlu Davranışları Teşvik Etme	19
Olumlu İletişim.....	20
Mantıksal Sonuçların Kullanılması.....	21
Öğretmen-Veli İş birliği.....	21
Disiplin Modelleri	22
Etkin Disiplin Modeli.....	22
Gerçeklik Terapisi Modeli	23
Uyumlu İletişim Modeli	23
Davranışçı Yaklaşım (Neo-Skinner Modeli).....	23
Mantıksal Sonuçlar Modeli	23
Grup Dinamiği Modeli.....	24
İşbirlikçi Disiplin Modeli.....	24
Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli	25
Tartışma Soruları.....	27
Kaynakça	27

2. BÖLÜM

DAVRANIŞ YÖNETİMİNDE ETİK

Giriş.....	31
Davranış Yönetimi Sürecine İlişkin Etik İlkeler	33
Öğrenciler ile İlişkilerde Etik İlkeler.....	35
Eğitim Mesleğine İlişkin Etik İlkeler.....	43
Sonuç.....	50
Kaynakça.....	51

3. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE GELİŞİM ODAKLI DAVRANIŞ YÖNETİMİ

Giriş.....	54
Okul Öncesi Dönemde Davranışı Etkileyen Temel Gelişimsel İhtiyaçlar	55
Okul Öncesi Sınıfında Fiziksel Ortam ve Davranış Yönetimi	58
Öğretmen-Çocuk Etkileşimi Teknikleri	61
Okul Öncesi Döneme Özgü Davranışlar ve Müdahaleler	63
Oyun Tabanlı Davranış Yönetimi.....	65
Tartışma Soruları.....	67
Kaynakça.....	67

4. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AKRAN ZORBALIĞI

Giriş.....	71
Akran Zorbalığı	72
Akran Zorbalığının Türleri	73
Fiziksel Zorbalık	74
Sözel Zorbalık	74
Sosyal Zorbalık	75
Dijital (Siber) Zorbalık.....	75
Cinsiyete ve Sosyal Rollere Bağlı Zorbalıklar	75
Pasif ve Aktif Zorbalık Davranışları	75
Erken Çocuklukta Akran Zorbalığının Nedenleri.....	76
Akran Zorbalığını Etkileyen Faktörler	78
Zorbalığın Sonuçları	80
Akran Zorbalığının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi.....	81
Zorbalığı Önleme/Müdahale Programları	82
Sonuç.....	86
Özet	87
Tartışma Soruları.....	87
Kaynakça.....	88

5. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş.....	92
Okul Öncesi Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri ve Davranış Yönetimi.....	93
Okul Öncesi Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri.....	94
Bilişsel Gelişim.....	94
Sosyal-Duygusal Gelişim.....	96
Dil Gelişimi.....	99
Fiziksel-Motor Gelişim.....	101
Öz-bakım Gelişimi.....	103
Okul Öncesi Dönemde Gelişimin Davranış Yönetimine Etkisi.....	104
Okul Öncesi Dönemde Problem Davranışlar.....	105
Örnek Olaylar.....	107
Örnek Olay 1: Oyuncak Paylaşımı Krizi.....	107
Örnek Olay 2: Sınıf İçi Dinamiklerde Artan Hareketliliğin Getirdiği Düzen Sorunları.....	114
Örnek Olay 3: Ayrılma Kaygısına Bağlı Uyum Güçlüğü.....	119
Örnek Olay 4: Akran Zorbalığı ve Dışlama.....	123
Örnek Olay 5: Akran Etkileşimlerinde Ortaya Çıkan Fiziksel Saldırganlık Davranışı.....	129
Sonuç ve Öneriler.....	134
Tartışma Soruları.....	136
Kaynakça.....	137

6. BÖLÜM

İLKOKULLARDA ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş.....	140
Örnek Olaylar.....	143
Örnek Olay 1: Okula Yeni Başlayan Öğrencinin Derste Sürekli Ağlaması ve Sırasından Kalkması.....	143
Örnek Olay 2: Okuma-Yazma Çalışmalarında Defteri Kapatma ve Kalem Fırlatma.....	144
Örnek Olay 3: Sınıf İçi Sürekli Konuşma ve Arkadaşlarının Dikkatini Bölme.....	145
Örnek Olay 4: Sınıf Materyallerini Paylaşmama ve Ağlayarak Direnme.....	146
Örnek Olay 5: Tuvalet İzni İstemekte Zorlanma ve Sınıfta Kaygılı Oturma.....	147
Örnek Olay 6: Sınıf İçinde Öğretmenin Anlatımına Sürekli Soru ve Müdahale ile Bölme.....	148
Örnek Olay 7: Yazı Defterlerini Yırtma ve Görevi Reddetme.....	149
Örnek Olay 8: Sesli Okuma Sırasında Aşırı Heyecan ve Panik.....	149
Örnek Olay 9: Öğretmenin Yönergelerini Sürekli Unutma ve Tekrar Ettirme.....	150
Örnek Olay 10: Derste Şarkı Mırıldanma ve Arkadaşlarıyla Sürekli Fısıldaşma.....	151
Örnek Olay 11: Derste Şakalaşma ve Aşırı Güldürme Çabası.....	152
Örnek Olay 12: Grup Çalışmalarında Sorumluluk Almadan Köşeye Çekilme.....	153
Örnek Olay 13: Ders Sırasında Sık Sık Tuvalete Çıkma ve Dersi Bölme.....	154
Örnek Olay 14: Ders Katılmayıp Masaya Kafayı Koyarak Pasif Kalma.....	154
Örnek Olay 15: Grup Çalışmalarında İş birliği Yapmayı Reddetme.....	155

Örnek Olay 16: Ders Sırasında Aşırı Yavaş Çalışma ve Zaman Yönetimi Problemi	156
Örnek Olay 17: Grup Çalışmalarında Baskın Olma ve Yönetme İsteği	157
Örnek Olay 18: Dersi Bölerek Arkadaşlarıyla Mizahi Şakalar Yapma	157
Örnek Olay 19: Yazılı Sunum Yapmaktan Kaçınma ve Sınıf Önünde Donup Kalma	158
Örnek Olay 20: Öğretmenin Otoritesine Açık Meydan Okuma	159
Tartışma Soruları	160
Kaynakça	160

7. BÖLÜM

ORTAOKULLARDA ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş	161
Ortaokul Öğrencilerinin Gelişimsel Özellikleri	163
Ortaokul Çağının Genel Tanımı ve Gelişimsel Önemi	163
Ortaokul Çağında Davranışın Gelişimsel, Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Belirleyicileri.....	165
Bireysel Farklılıklar ve Özel Gereksinimler	165
Çağ Grubuna Özgü Tipik ve Atipik Davranışlar	166
Sosyolojik, Ekonomik ve Kültürel Faktörlerin Davranış Üzerindeki Etkisi	167
Örnek Olaylar	167
Örnek Olay 1: Dikkat Dağıtıcı Öğrenci Davranışı.....	167
Örnek Olay 2: Grup Çalışmasına Katılmayan Öğrenci	170
Örnek Olay 3: Sınıfı Gülmeye Yönlendiren Öğrenci Davranışı	173
Örnek Olay 4: Ders Boyunca Uyuma ve Katılım Eksikliği	176
Örnek Olay 5: Ödevi Reddeden ve Sınıf Düzenini Bozan Öğrenci	179
Tartışma Soruları	182
Kaynakça	183

8. BÖLÜM

LİSELERDE ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş	185
Lise Öğrencilerinin Gelişimsel Özellikleri	186
Fiziksel Gelişim	186
Bilişsel Gelişim	187
Sosyal ve Duygusal Gelişim	188
Örnek Olaylar	190
Örnek Olay 1: Akran Zorbalığı	190
Örnek Olay 2: Grup Çalışmasını Sohbet Zamanı Olarak Kullanma	192
Örnek Olay 3: İngilizce Dersinde Ana Dil Kullanımı	194
Örnek Olay 4: Alaycı Tavırlarla Dikkat Çekme	196
Örnek Olay 5: Romantik İlişkinin Derse İlgiyi Azaltması	199
Tartışma Soruları	201
Kaynakça	202

9. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş ve Yükseköğretim Ortamının Kuramsal Çerçevesi	204
Yükseköğretim Öğrencilerin Gelişimsel Özellikleri ve Öğrenme Dinamikleri	205
Yükseköğretimde Sınıf Yönetiminin Boyutları ve Etkileyen Unsurlar	207
Yükseköğretim Sınıf Yönetiminin Temel Boyutları	207
Sınıf Yönetimini Etkileyen Sistemsel ve Öğretim Elemanı Kaynaklı Faktörler	209
Yükseköğretimde İstenmeyen Davranışlar ve Kuramsal Temelleri	209
Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlar	209
Akademik Sahtekârlık ve Erteleme Davranışı	210
İstenmeyen Davranışların Kaynaklarına İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	211
Davranış Yönetiminde Kuramsal Yaklaşımlar ve Mücadele Stratejileri	211
Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetimi Stilleri ve Güç Kaynakları	211
Etkili Davranış Yönetimi ve Önleyici Stratejiler	212
Örnek Olaylar	213
Örnek Olay 1: Kriz Yönetiminde Duygusal Kontrolsüzlük ve Etiketleme Sorunu	213
Örnek Olay 2: Dijital Sabotaj ve Siber Zorbalık	215
Örnek Olay 3: Derste Uyuma ve İlgisizlik	216
Örnek Olay 4: Öğrenilmiş Çaresizlik ve Korku Kültürü	217
Örnek Olay 5: Grup Çalışmasında Çatışma ve Sorumsuzluk	218
Örnek Olay 6: Geç Kalma Sorununa Sosyal Bir Bedel: Kahve Ismarlama	219
Kaynakça	220

10. BÖLÜM

KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİ İÇİN ÖRNEK OLAYLARLA DAVRANIŞ YÖNETİMİ

Giriş	223
Kaynaştırma Öğrencilerinin Gelişimsel Özellikleri	224
Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Olan Genel Eğitim Öğretmenleri	225
Örnek Olaylar	228
Örnek Olay 1: İzinsiz Öğretmenin Yanına Gitme Davranışı	228
Örnek Olay 2: Sınıftaki Arkadaşlarını Rahatsız Etme	230
Örnek Olay 3: Grup Çalışmalarına Katılmak İstememe	233
Örnek Olay 4: Verilen Yönergelere Uymama	236
Örnek Olay 5: Ders Esnasında İzinsiz Konuşma	239
Tartışma Soruları	241
Kaynakça	242

Editörler ve Yazarlar Hakkında	244

1. BÖLÜM

DAVRANIŞ YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN STRATEJİLERİ

Sinem ARSLAN DÖNMEZ, Bağımsız Araştırmacı

ORCID No: 0000-0003-4816-420X

Ahmet ŞAHİN, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1254-393X

Giriş

Eğitim ortamlarında istenmeyen öğrenci davranışları öğrenmeyi zayıflatan faktörlerin başında gelenlerden biridir. Davranış yönetimde amaç, istenmeyen öğrenci davranışlarına en aza indirmek veya ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Bu kapsamda, davranış yönetimi, öğretmenlerin sınıf ortamında etkili ve sürdürülebilir davranış değişiklikleri gerçekleştirmelerine yardımcı olacak temel davranış stratejileri sunar ve eğitim ortamlarında istenmeyen davranışları etkili şekilde yönetebilmeye yardımcı olur.

Öğretmenlerin iki temel sorumluluğu vardır: Eğitim ve öğretim. Öğretim işi öğretmenin uzmanlığıyla ilgili konu alan bilgisini pedagojik yöntemlerle öğrenciye aktarması sürecini ifade ederken; eğitim ise iyi insan yetiştirmeyi esas alır. İyi insan etik açıdan iyi, güzel ve doğru davranışlarda bulunan bireydir. İyi insan istenmeyen davranışlar sergilemez. İşte bu noktada davranış yönetimi, iyi insan yetiştirme sürecinin tam kalbinde yer alır. Ancak istenmeyen davranışlarla başa çıkmak o kadar kolay değildir. Bunun için öğretmenlerin davranış yönetimi becerilerine sahip olması gerekir. Becerilerin bilgi temelli yetkinliğe dayalı olması etkili bir davranış yönetimi için ön koşuldur. Dolayısıyla, öğretmenlerin davranış yönetimiyle ilgili teorik bilgi birikimine sahip olması beceri gelişimi için gereklidir. Bu bölümde, etkili bir davranış yönetimi için öğretmenlere rehber niteliğinde bilgiler sunulmakta ve etkili strateji kullanımı konusunda yol gösterilmektedir.

Davranış Yönetiminde Temel İlkeler

Eğitim-öğretim ortamlarındaki sürecin etkili bir şekilde yürütülebilmesi eğitim-öğretim materyallerinin ve pedagojik yaklaşımların yanı sıra öğrenci davranışlarının etkili şekilde yönetilmesi ile ilişkilidir. Davranış yönetimi, en genel anlamıyla öğrencileri belirli bir şekilde davranmaları konusunda yönlendirmek için yapılandırılmış çabalardır (Charles, 2014). Öğretmenlerin eğitim-öğretim hedeflerini gerçekleştirebilmek amacıyla sınıfta bulunan madde ve insan kaynağını etkili bir şekilde yönetilebilmesi gerekir (Balcı, 2022). Bir anlamda, eğitim yönetiminin kalitesi, eğitim sisteminin kalbi olan sınıfın doğru yönetilmesine bağlıdır (Başar, 1999). Bu nedenle öğrenme için uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesi gereklidir (Erdoğan, 2008). Yani öğretmenlerden hem sınıf içinde ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışları önlemeleri hem de hali hazırda var olan istenmeyen davranışları düzeltmeleri ve yeniden yapılandırmaları beklenir (Emmer ve Evertson, 2017). Bu noktada istenmeyen davranışın ne olduğunu tanımlamakta fayda vardır. Her ne kadar ortaya çıktığı koşullara, şiddetine veya etkilenen kişilere göre değişiklik gösterse de istenmeyen davranış, en genel anlamıyla sınıftaki öğrenme- öğretme sürecini aksatan ya da engelleyen her türlü davranış ifade eder (Başar, 2008). Dolayısıyla eğitsel faaliyetlerin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için istenmeyen davranışların önlenmesi, olumlu davranışların pekiştirilmesi ve destekleyici bir öğrenme ortamının geliştirilmesi, sınıf içinde olumlu bir öğrenme ortamı sağlanmasının yanı sıra öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi için gereklidir (Emmer ve Evertson, 2017). Nihayetinde etkili bir davranış yönetimi, öğrenci davranışlarının olumlu bir şekilde yönlendirilmesine ve sürdürülebilir bir disiplin anlayışının yerleşmesine yardımcı olur; etkili ve sağlıklı bir öğrenme ortamı oluşturmak açısından büyük önem taşır.

Etkili ve sağlıklı öğrenme ortamları haklar, sorumluluklar, değerler, kurallar, rutinler ve olumlu ilişkiler düzeni ile sağlanır. Ancak, etkili bir öğrenme ortamı için öğretmenlerin dikkate alması gereken bazı davranış yönetimi ilkeleri söz konusudur. Olumlu dil kullanımı, aile ile işbirliği, olumlu ilişki düzeni, öğrencilerin katılımını desteklemek, açık ve net beklentiler, iyi işleyen rutinler, olumlu davranışları teşvik etmek ve pekiştirmek, istenmeyen davranışlara yerinde ve zamanında etkili müdahale, tutarlı olma, motive edici öğretim, öğrenmeyi ilginç ve ihtiyaç giderici hale getirme ve kuralları birlikte belirleme bu ilkelerden bazılarıdır.

Sınıf içindeki davranışların nasıl yönetilmesi gerektiğine yönelik fikirler eğitim yönetimi alanındaki değişimler ve gelişmelere bağlı olarak zaman içinde değişiklik göstermiş; çağdaş davranış yönetimi yaklaşımları öğrenci davranışlarını kontrol etmeye odaklanan geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak öğrenme-